

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Ako občina kot cestnovarnostno oblastvo da izkopati na zasebni parceli jarek, ki odvaja vodo na škodo druge zasebne parcele, lastnik prve parcele (izkopane) pa se zadrži zgolj pasivno, tedaj ne more lastnik druge parcele (obremenjene) proti lastniku prve parcele z uspehom trditi niti lastitve služnosti (§ 523. obč. drž. zak.) niti protipravnega poseganja (§ 364. obč. drž. zak.).¹⁾

Vrhovno sodišče je s sodbo od 9. aprila 1913 opr. št. Rv VI 157/13 potrdilo sodbo spodnjih sodišč, ki sta zavrnili tožbeni zahtevek, da je toženec dolžan, ali zasuti jarek na svoji parceli, po katerem teče voda preko javnega pota na tožnikovo parcelo, ali pa kako drugače preprečiti, da ne bo na tožnikovo parcelo tekla, ne tja nanašala peska voda, ki priteče po tem jarku. Ta zahtevek je tožnik opiral v prvi vrsti na trditev, da si toženec lasti služnost odvajanja vode, v drugi vrsti na trditev, da je toženec zagrešil neposreden poseg. Nesporno je bilo, da jarka ni izkopal toženec, ampak občinski nadzornik javnih potov. Tožnik je z revizijo uveljavljal samo razlog nepravilne pravne presoje. Vrhovno sodišče je dodalo to-le utemeljitev:

Kako odločiti, to zavisi od vprašanja, tvori li zadržanje toženca lastitev služnosti, oziroma protipraven poseg v tožnikovo lastnino. Prav sta rekli prvi sodišči, ko sta to vprašanje zanikali. Zakaj ugotovljeno je, da je občinski tajnik dal po nalogu občinskega cestnega nadzornika jarek izkopati in čistiti, da je te čine opravila in da jih še opravlja občina, ne toženec, da toženec zasipa jarka ni odklonil zato, ker mu pristoja pravica do vzdrževanja jarka, marveč zato, ker ni ukazal niti izkopati, niti čistiti in ga torej ta stvar nič ne briga; potem je ugotovljeno tudi, da se voda iz jarka ne izteka in da ne nanaša peska naravnost na tožnikov travnik, ampak najprej na javno pot, kamor je že poprej tekla in pesek ž njo, preden je bil jarek izkopan. Če je toženec trpel, da je ostalo pri tej cestnovarnostni odredbi, ki spada v delokrog občine, če ni ugovarjal, marveč trpel, da so izkopali in čistili jarek na njegovih tleh, in če ni ustregei

¹⁾ Glej iz prejšnjega postopanja v tej stvari objavljeno odločbo c) na strani 11 tega letnika.

želji nasprotnika, naj se jarek zasuje, tedaj se v takem zadržanju toženca, kakor sta že prednji stopnji izrekli, ne morejo najti zakoniti znaki protipravnega poseganja v tožnikovo lastnino ali pa lastitev. Zadržanju manjka subjektivnega momenta, zavednega, zgol iz samovoljnosti izvirajočega posega. Razprava ni pokazala nobenih okoliščin, zlasti nobenih dejanj toženčevih, ki bi odkrila, da je z namenom služnost pridobiti, vodo po spornem jarku odpeljal s svojih tal na tožnikova tla in da je zahteval zase to pravico (§§ 313, 312, 472, 477 št. 2 obč.drž.z.). Ne zadošča za dokaz take namere, ako revizija poudarja, da je naprava za tožnika koristna, za toženca pa škodljiva, in da jo je toženec pripustil napraviti, ne da bi ugovarjal. Toženčev posel ni, da bi premostrival, ali je odredba oblastva veljavna, niti tožencu ne gre pravica — v tem revizija ne pogodi prave —, da bi smel napravo odstraniti kljub odredbi. Po podatkih razprave ni opravičena trditev revizije, da je toženec tožnika do prve sporne razprave pustil v nejasnosti v svoji pravi nameri, marveč je jasno izrazil toženec z besedami, da ga stvar nič ne briga in da jarka on ni čistil, da zahteve ne odklanja na podlagi naslova kake pristoječe zasebne pravice, marveč le zato, ker gre za odredbo oblastva, in da se naj tožnik zateče tja, kjer mu bodo mogli ustreči in napravo odstraniti. Zavrnitev tožbenega zahtevka je torej opravičena, ker ni lastitve, niti protipravnosti, naj bo potem ta spor negatorična služnostna tožba (§ 523. obč. drž. zak.) ali pa proti dozdevni imisiji naperjena lastninska tožba (§ 364. obč. drž. zak.).

Dr. F. G.

b) Kdaj gredo na deželi stanujočemu odvetniku stroški potovanja k prizivni razpravi? Pravdni stroški so zadostno odmerjeni, če so v pravem razmerju z vrednostjo spornega predmeta. Niti računska pomota ne pride potem v poštev.

Podlegli tožnik je s prizivom izpodbijal prvo sodbo v celem obsegu in je h koncu tudi pripomnil, da je prvi sodnik odmeril za eno 11 ur trajajočo razpravo na licu mesta pomotoma 220 K, mesto prav le 132 K, češ, da je zapisano pri tisti odmeri v stroškovniku »11 ur à 12 K«.

Prizivno sodišče je priziv v glavni stvari zavrnilo. Zmagovitemu tožencu je priznalo prizivne stroške, toda črtalo je stroške potovanja zastopnika k prizivni razpravi. Po tem ključu od-

merjene prizivne stroške 76 K 04 h je dalje znižalo za 7 K 35 h za tisti izpadek stroškov, ki bi bili prizivatelju nastali, ako bi bil po § 419. civ. prav. r. predlagal popravo računskega pogoška, kajti prvi sodnik je pomotoma prisodil za 11 ur trajajočo razpravo namesto 132 K, znesek 220 K — 88 K preveč —, vsled česar se je morala prva sodba tako spremeniti, da so se na prvi stopnji na 683 K 74 h odmerjeni stroški morali znižati na 595 K 74 h.

Toženec je vložil proti tej odločbi rekurz 1. ker se mu niso priznali potovalni stroški k prizivni razpravi, češ, da je šlo za tako obsežno in važno stvar, da ni bilo mogoče niti dopustno, namestiti drugega odvetnika; 2. da je prvi sodnik za 11 ur trajajočo, nepretrgano razpravo na licu mesta pravilno odmeril od ure 20 K, skupaj 220 K, in da računske pomote ni, in 3. da se na noben način ni smel od prizivnih stroškov odračunati znesek 7 K 35 h, ker je bil po odmeri že priznan in ker sploh ni dopustno, odtegniti stroške predloga za popravo, ako ga prizivatelj niti vložil ni.

Pravdno sodišče je v uradnem poročilu pojasnilo, da računske pomote nobene ni bilo, da je nameroma in prav odmerilo za razpravo 220 K, pristavek pa, ki je v stroškovniku, »11 ur à 12 K«, da je zapisala druga roka, ne roka odmerjajočega sodnika.

V r h o v n o s o d i š č e je z odločbo od 9. aprila 1913 opr. št. R VI 101/13-1 pritožbo toženca radi stroškov v celoti zavrnilo kakor neutemeljeno. Potovalni stroški njegovega zastopnika k sodnemu dvoru se pravilno niso prisodili, ker ni bilo treba, da je zastopnik osebno interveniral, marveč stranko bi bil mogel zastopati ustrezno tudi odvetnik, ki stanuje na sedežu sodnega zbora. Priznani zneski za zastopanje, za pripravo in za prizivno razpravo odgovarjajo zamudi časa in potrošku odvetnika t. j. njegovi brigi. Utemeljeno je tudi, da je prizivna stopnja črtala 88 K prvostopenjskih stroškov, ker je — ne glede na računsko pomoto — znesek 132 K zadostna nagrada za razpravo, to še bolj, če se primerja, da znašajo priznani stroški prve in druge stopnje 595 K 78 h + 68 K 69 h = 664 K 43 h, ki stoji z vrednostjo spornega predmeta po 400 K že itak v navskrižju. Slednjič je tudi črtanje prizivnih stroškov v delnem znesku 7 K 53 h utemeljeno v razlogih, ki jih je prizivno sodišče izreklo.

D o s t a v e k. Bralcu moramo v pojasnilo povedati, da je ta odločba izšla v istem postopanju, kakor odločbi o glavni stvari c)

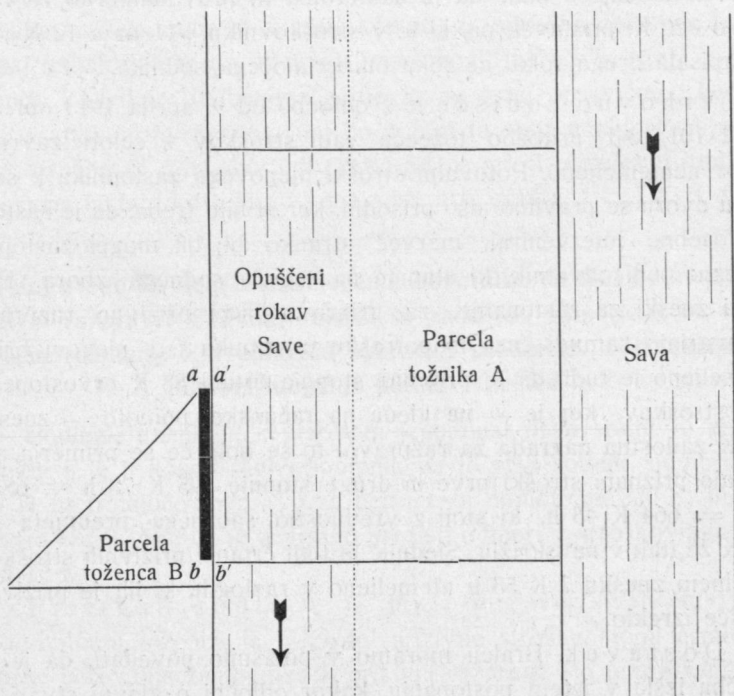
na str. 11 in a) na str. 171. letošnjega »Pravnika«. Primerjanje vrednosti spornega predmeta, ki je poljubna, z naraslimi stroški se nam ne zdi srečno. Izrek v zadnjem stavku odločbe ni opravičen. Vzlic temu objavimo odločbo, ker slede iz nje nova, na čelu odločbe zapisana načela, ki bodo odvetnike gotovo zanimala.

Dr. F. G.

c) Kakšno moč ima sodna poravnava, če jej manjka izvršilna klavzula? Ni po zakonu, sklicati se za razlago sodne poravnave na določbo §-a 887 o. d. z., da je le vsebina listine merodajna, temveč tudi sočasni protislovni dogovori so vpoštevni, kadar se hoče dokazati zmota. (§§ 871 sl., 1385 sl. o. d. z.)

Za predmet jemljemo odločbo vrhovnega sodišča od 1. aprila 1913 št. R VI 81/13, ki se peča z zamotanim lastninskim slučajem, ki trpi po napakah iz prejšnjih postopanj.

Tožnik A in toženec B sta lastnika sosednjih parcel ob Savi. Situacija je ta-le:

1. struga
Opuščeni rokav reke, v katerem stoji vedno voda, spada neposredno k parceli tožnikov. Toda nasproti tožnikovega travnika (preko struge rokava) ležeča zapadna brežina tega rokava, široka kake 4 m in precej dolga, je v prepiru že več let, ker tožnik trdi, da spada k njegovi parceli tudi ta breg od struge rokava, do kamor voda stoji (a'—b'), pa do vrhnjega roba (a—b).

Za preporni svet a—b—b'—a' je šla leta 1912. prva pravda. V tej je sedanji toženec B nastopal kot tožnik, zahtevajoč priznanja od tožnika A, takrat toženca, da pripada breg k njegovi parceli. To postopanje se je končalo s sodno poravnavo, ki sta jo podpisala le zastopnika-odvetnika. Poravnava se glasi: »Po ogledu na licu mesta in po odmeri mapne meje po izvedencu se poravnata stranki po daljšem pogajanju tako, da pripoznata obe stranki mejo, kakor jo kaže zemljiškoknjižna mapa.«

Do sedanje druge pravde je prišlo na ta način. Sedanji tožnik A trdi, da je izvedenec-zemljemerec pri prejšnji sodni komisiji določil katastersko mejo tako, da gre ob vrhnjem robu, t. j. v črti a—b. Tako je mejo tistikrat tudi s količki poočital. Par dni po komisiji pa je toženec B izruval količke. Ko je tožnik mejnike sam zopet postavil v črto a—b, jih je toženec iznova vun pometal, rekši, da njegova parcela sega noter do struge, t. j. do črte a'—b'.

Tožnik A je kakor poprejšnji toženec, vložil proti tožencu B, poprej tožniku, opirajoč se na poravnavo, izvršilni predlog za »priznanje katasterske meje kot prave meje med parcelama.« Toda ta predlog je bil zavržen od izvršilnega sodnika z utemeljitvijo, da manjka predlogu izvršilnega naslova, ker glasom poravnave za sporno lastnino ni priznana izvršilna pravica. Ta sklep je postal pravomočen, ne da bi bil tožnik vložil rekurz.

Nato je stavil tožnik A predlog, naj se po določbi §-a 850 o. d. z. postavijo mejniki po katasterski meji v nespornem postopanju. Toda toženec, o tem predlogu zaslišan, je izjavil, da predlogu ne pritrdi, marveč tožnik naj toži, ker zahteva nekaj drugega, nego je bilo v poravnavi določeno; po poravnavi je meja ob vodi v rokavu, t. j. a'—b', in te meje pač ni potreba obnavljati, ker jo vsak vidi. Tako je bil predlog za obnovo meje zavržen, ker gre za sporno lastnino.

Tožnik je torej moral tožiti. Tožbeni zahtevek je oprl zgol na poravnavo in je zahteval, da toženec prizna lastnino po katasterski meji, t. j. v smeri a—b, oziroma do tjakaj, koder bo izvedenec v

terenu vnovič mejo poočital na podlagi mape, kajti težko je bilo uganiti, kje so stali prvokrat količki.

Toženec se je sedaj branil drugače. V prvi vrsti je trdil, da poravnava ne ustreza pogodbeni volji, ker je tožnik (takrat toženec) izrecno izjavil, da on odstopi od prepornega svetá, iz česar sledi, da poravnava ne velja »po katasterski mapi«. Podredno pa je zatrjeval, da izvedenec ni meril prav, marveč da gre katasterska meja po črti a'—b'.

Samo o zadnjenavedeni trditvi toženca se je dopustil dokaz po izvedenem zemljemercu, vsi drugi dokazi so bili odbiti. Novi zemljemerec je po natančni meritvi izjavil: 1.) da med mejno črto v prerisu iz mapnega arhiva in med mejno črto v zemljiškoknjižni mapi ni nobene razlike, marveč da ti dve črti popolnoma koincidirata (poravnava se glasi: »kakor jo kaže z e m l j i š k o k n j i ž n a m a p a«), 2.) da je katasterska meja med spornima parcelama slovom meritve tista, ki jo reklamira toženec a'—b', z drugo besedo: ves sporni svet spada k parceli toženca. Meritev prvega izvedenca je bila pomotna; količkov ni smel postaviti ob vrhnjem robu, ampak ob vodi.

Ta nepričakovani uspeh je preobrn timer pravdo. Tožnik se je požuril tožbeni zahtevek popraviti tako, da je na mesto »meje po katasterski mapi« zahteval mejo v črti a—b. Brez ugovora toženca se je dopustilo to prevrženje tožbenega zahtevka. S tem se je pa stališče pravn timer strank preokrenilo v tem z mislu, da je trdil B sedaj to, kar je trdil A poprej, in naopak. Tožnik je seveda pobijal mnenje drugega izvedenca, mimo tega pa je začel trditi, da je imel že v tožbi in tudi še poprej v mislih le mejo a—b, ne pa »katastralno mejo«, da sta spornika pri poravn timer mejo a—b pripozn timer za katastersko in da se je v poravn timer zemljiško-mapna meja zapis timer netočno in le na podlagi meritve prvega izvedenca. Toda prava pogodbn timer volja strank je bila ta, poravn timer se po količkih, saj druge, v naravi označene meje sploh ni bilo. In konec pravde se je hotel doseči.

Toženec pa je trdil, da poravn timer več timer tožnika v tem z mislu, kakor se jasno in določno glasi, vse drugo ni nič, ker je imel tožnik odvetnika. Sicer je pa tožnik pri poravn timer rekel, da odstopi od sveta tostran jarka, in efekt razkriva, da se poravn timer po mapi sklada s tem dogovorom.

Sodnik je vse nadalj timer dokaze in tožbeni zahtevek zavrnil. Besedilo poravn timer je jasno. Podpis timer sta io prava več timer odvetnika.

Vsebina te listine veže stranki (§ 34 c. pr. r.), naj sta sami mislili karkoli. Odvetnika pa pač nista hotela drugače, nego sta storila. Pa tudi celo takrat, ako so se sočasni protislovni dogovori res zgodili, velja le o pogodbi napravljena listina (§ 887 o. d. z.). Končno je upoštevati tudi še to, da se je določila črta a—b le na podlagi krivega izvedeniškega mnenja, in, če potem iščemo prave pogodbane volje strank (§ 869 sl. o. d. z.) in primerjamo besedilo poravnave, vidimo, da se spornika nista zložila kar na mejo a—b, marveč kvečjemu na to mejo le zategadelj, ker je prvi izvedenec mnenje izrazil, da baš ta črta ustreza katasterski meji. Ali velja ta poravna po besedilu listine, ali pa sploh ne, ker se je drži bistvena stvarna zmota (§ 1385 o. d. z.). Tožbeni zahtevek je potemtakem vsekako neopravičen, ker se opira edino-le na naslov poravnave.

Prizivno sodišče je prizivu tožnika ugodilo, sodbo razveljavilo in stvar vrnilo v novo razpravljanje, toda naročilo je postopanje nadaljevati stoprav, ko sklep zadobi pravno moč. Stranki sta pri poravnavi pod mejo, ka.or jo kaže zemljiškoknjižna mapa, pojmovali le tisto mejo, katero je izvedenec takrat pri ogledu določil kot katastersko mejo in jo hkrati zamejčil s količki. Poravnavo je torej razumeti tako, kakor jo razlaga tožnik. Ker se prvi sodnik ni v tem oziru oziral na poravnavo in je zato zavrnil dokaze, po katerih naj bi se ugotovila bistvena volja pogodnikov in tudi rekonstruirala meja, je postopanje pomanjkljivo ostalo.

Vrhovno sodišče je vsled rekurza toženca prišlo do besede in je v uvodoma označeni odločbi, ozirajoč se na zadevna pobijanja rekurenta, o pravnem značaju neizvršljive poravnave izreklo:

1.) Na ugovor rei judicatae se je ozirati uradoma (§ 240 c. pr. r.). Toda s poravnavo, kakor je ta, ne uveljavljaj pravne moči, marveč le materieli ugovor novacije. Pravna moč potrebuje namreč pravnomočno o d l o č e n e stvari, torej pravnomočnega sodnega izreka, ki ga v poravnavi, četudi sodni, ni, ker sta tam p r a v d n i s t r a n k i sami le razpolagati o stvari, sodnik pa ni odločil ničesar. Predpis § 261 c. pr. r. se tudi ne prilega, ker med tam izključno naštetimi ugovori sodne poravnave ni.

2.) Če pritožnik meni, da tožnik ni smel vnovič tožiti sporne stvari, z izvršljivo poravnavo končane, ker bi bil moral proti sklepu rekurirati, s katerim se je izvršilni predlog zavrnil, pa tega ni storil,

tedaj uveljavlja s tem očitvidno ugovor nedopustnosti pravne poti. Pa niti ta ugovor ni opravičen. Pustimo strani, ni li bila zavrnitev izvršilnega predloga radi pomanjkanja izvršilne klavzule neopravičena, ampak opravičena iz drugih razlogov, zakaj pri sodnih poravnah za izvršljivost ni potreba, da se izrečno pripozna izvršilna pravica (§ 1 št. 5 i. r., § 204 in sl. c. pr. r.). Toda formalno je postal pravomočen sklep, s katerim je bil izvršilni predlog zavrnjen, tožnik ne more izvršbe več voditi, zato je moral tožiti, da pride do pravice iz poravnave, katere razlaga je v sporu; da se je rekurz opustil, more pač vplivati na odločitev o troških, ne izključuje pa pravdne poti.

3.) Da spor že visi, ta ugovor je izpodbit s tem, da obstoja poravnava, s katero se je pravdna zadeva rešila, kakor revizijski pritožnik sam potrjuje. Ta reč ostane ista, čeprav se je pojavil med strankama pozneje spor glede razlage o vsebini, po besedilu nesporni. Da se ta spor reši, je naloga te pravde. V tem pogledu je pritrditi prizivni stopnji in njenim razlogom. Tukaj ne ustreza, da bi se skliceval na določbo §-a 887 o. d. z., da je le vsebina listine mero-dajna in da se ni ozirati na sočasno protislovne dogovore, kajti po tej določbi ni zabranjeno, poseči nazaj na take-le dogovore, kadar se hoče dokazati zmota (§ 871 sl., 1385 sl. o. d. z.).

Dr. F. G.

d) Iz pogodbe, sklenjene od pooblaščenca v svojem imenu, nima pooblastnik nobenih pravic. (§ 1017 o. d. z.)

Tožničin mož A. je zamenjal na semnju rdečkasto kobilo, last tožnice, po njenem naročilu za toženčevega konja proti nádavi 80 K. Ta menjava se je sicer razveljavila sporazumno med A-jem in tožencem, a toženec ni hotel vrniti zneska 80 K. Tožnica zahteva s tožbo vrnitev zneska 80 K.

Toženec je ugovarjal, da tožnica ni upravičena k tožbi, ker je njen mož sklenil pogodbo v svojem imenu in gredo torej le njemu pravice iz pogodbe. Tega položaja ne izpremeni pismo, pisano pred vloženo tožbo od tožničinega zastopnika tožencu z obvestilom, da je A. nastopal pri sklepanju pogodbe v imenu svoje žene in kot njen pooblaščenec.

Prvo sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku. Pooblastilo, ki je bilo tožencu neznano, zanj ni imelo vpliva, iz pogodbe so nastale pravice in dolžnosti le med njim in tožničnim možem. (§ 1017 o. d. z.) Toda toženčeve pravice so bile v vsakem oziru samostojne, A-jevè pa le formalne; v resnici so pristojale tožnici. Ko je torej ta preklcala pooblastilo in vzela stvar v svoje roke, moral ji je mož prepustiti vse zahtevke iz pogodbe. Obvestilo o tem je imelo za toženca pomen objavljene cesije (§ 1395 o. d. z.) glede sporne terjatve. S tem toženčev položaj ni poslabšan, ker so mu ostali vsi ugovori (§ 1396 o. d. z.). Zato je tožnica formalno opravičena k tožbi.

Prizivno sodišče je potrdilo, ker je ugotovljeno, da je bil A. le pooblaščenec tožnice in toženec nima pravice odrekati plačilo tožnici, vsaj ne od takrat, ko je zaznal za to razmerje, kar izhaja iz določila §-a 1017 o. d. z. S tem je prehod terjatve na tožnico zadostno utemeljen.

Višje sodišče je, ugodivši toženčevi reviziji, zavrnilo tožbeni zahtevek ter navedlo v odločbi z dne 15. aprila 1913 o pr. št. Rv VI 142/13 te razloge:

Pravni nazor izpodbijane sodbe je pravopomoten. Ugotovljeno je, da je A. sklenil menjalno pogodbo v svojem imenu in jo razdril potem v svojem imenu. S tem je nastala pravica, zahtevati povračilo nádave 80 K le zanj, ker tajno pooblastilo, dano pooblaščenцу, nima po §-u 1017 o. d. z. vpliva na pravice tretjih oseb, za katere je torej brez učinka.

Iz tega izhaja, da more le A zahtevati povračilo zneska 80 K od toženca, ne pa tožnica. Ker ima torej le A pravico do plačila 80 K, plačati se mora po §-u 1424 o. d. z. le njemu.

Razmerje med A-jem in tožencem se ni v ničemer premenilo, če je bil obveščen toženec potem, ko je nastala dolžnost za povračilo zneska 80 K, o pooblastilnem razmerju A-jevem, kar se je baje zgodilo glasom sodb nižjih stopinj s pismom tožničinega zastopnika, ker razodetje pooblastila ni vplivalo nazaj na prej sklenjena opravila, utegnilo je marveč povzročiti le pri morebitnih poznejših opravilih posledice, previdene v §-u 1017 o. d. z.

Iz teh razlogov je ugovor, da manjka tožnici tožbena legitimacija, povsem upravičen; tožba se je morala zavriniti.

e) Izpolnitev volila, čegar obstoj je dokazan s pravomočno ugotovitevno sodbo, se ne more izsiliti v izvenspornem postopanju; treba je tožbe na izpolnitev, če se dedič brani izpolniti.

Zapustnik je volil v dedni in ženitni pogodbi svoji ženi za slučaj, da ne bi bilo otrok iz njunega zakona, pravico neomejenega gospodarstva cele zapuščine do polnoletnosti najmlajšega otroka iz svojega prvega zakona.

Vdova je uveljavljala to pravico pri zapuščinski razpravi, dediči pa so jo jej odrekli.

Zapuščinsko sodišče je prepustilo vdovi, da uveljavlja navedeno volilo pravnim potom proti dedičem.

Vdova ni nastopila pravdne poti, pač pa dediči, ki so jo tožili na ugotovitev, da jej ne gre pravica do gospodarstva in da je dolžna dopustiti v zemljiški knjigi izbris zaznambe te pravice, dovoljene na njen predlog v zmislu §-a 812 o. d. z.

Vse tri pravdne stopinje so zavrnilе tožbeni zahtevek in je torej pravomočno razsojeno, da ima vdova pravico do gospodarstva v zmislu dedne pogodbe.

Nato je vdova predlagala, da se jej prepusti v neomejeno gospodarstvo in oskrbo vse imetje, spadajoče v zapustnikovo zapuščino, osobito zemljišča.

Zapuščinsko sodišče je zavrnilo predlog, ker se sporno vprašanje: »so-li dediči kot reprezentantje še ne prisojene zapuščine zavezani v to,« ne more rešiti v izvenspornem postopanju (§ 2 št. 7 ces. pat. z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak.), posebno ker ugovarjajo dediči temu pogodbenemu določilu in prerekajo, da sploh obstoji.

Sodbe, ki so iztekle na tožbo dedičev proti vdovi, so sicer zavrnilе tožbeni zahtevek na ugotovitev, »da ne pristojajo navedene pravice vdovi,« toda ugotovitvene sodbe ne nalagajo nobenih izpolnitev, tem manj, ker same ne dajejo izvršilnega naslova (§§ 7 in 54 št. 2 i. r.). Nedopustno in v zakonu neutemeljno bi bilo, nadomestiti izvršilni naslov s tem, da se ugoti predlogu v izvenspornem postopanju.

Rekurzno sodišče je izpremenilo prvi sklep in izreklo, da izroči po zmislu §-a 145. ces. pat. vdovi zapuščino, osobito vsa k njej spadajoča zemljišča v oskrbo in opravo proti temu,

da polaga račun, ker je pravomočno razsojeno, da se mora pripustiti vdovi v zmislu §-a 43. ces. pat. zapuščina v shrambo, ter s tem tudi ugotovljeno, da ima vdova pravico do gospodarstva, torej tudi do oskrbe in oprave, dokler teče zapuščinska razprava. Oprava zapuščine pa se jej seveda ne more prepustiti brez računa, ker bi to nasprotovalo določbi §-a 145. ces. pat. in ker je zapuščina še vedno pod nadzorstvom zapuščinske oblasti, dokler teče zapuščinska razprava.

Temu ne nasprotuje, da je upravljal zapuščino skrbnik po §-u 812. obč. drž. zak., ker se je to vršilo na predlog vdove same. Nič ne de, da so dediči, kakor trdijo, prikrajšani na nujnih dednih deležih, ker ni treba zanje, ki so svojepravni, uradoma skrbeti z zavarovanjem nujnega dednega deleža; če se jim zdi umestno, utegnejo uveljavljati svoje prikrajšanje s tožbo v zakonitem roku.

Vrhovno sodišče je ugodilo z odločbo 20. maja 1913 opr. št. R. VI 176/13 rekurzu dedičev in obnovilo prvi sklep iz teh razlogov:

Izpodbijani sklep dovoljuje vdovi bistveno nekaj drugega, nego je ona zahtevala. Ni predlagala odredbe za čas zapuščinske razprave po §-u 145. ces. pat., ampak dokončno prepustitev gospodarstva, torej odredbo, ki naj bi ji dala gospodarstvo, naklonjeno jej v dedni in ženitni pogodbi. Tudi rekurzni predlog temelji na tem stališču, zato je smelo rekurzno sodišče opreti svojo odločbo zgolj na predlog, da se ji prepusti neomejeno gospodarstvo, kar velja tudi za revizijsko stopinjo. Ker gre za izpolnitev volila po §§ 685., 686., 687. obč. drž. zak., treba je predvsem presoditi, če sme zapuščinsko sodišče v svojem zakonitem delokrogu siliti dediče na izpolnitev. Temeljem zakonitih predpisov zapuščinsko sodišče v to ni pristojno, ker nalaga zakon zapuščinskemu sodišču glede volil le to, da obvesti volilojemnike o pripalem volilu in da eventualno ukrene varnostne odredbe za volilo (§§ 160., 161., 163., 168. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak., § 812. obč. drž. zak.). Kadar se pa zahteva izpolnitev volila, kakor tukaj, se more zahtevek uveljaviti zgolj pravnim potom, ker odločba o tem ne spada v delokrog zapuščinske stopinje, kakor že navedeno. Če torej dediči ne priznavajo vdovi volila ne glede na pravomočno odločbo, izdano v ugotovitveni pravdi, jej preostaja le še pravdna pot. Iz teh razlogov je zavrnitev predloga, izrečena v sklepu prve stopinje, povsem opra-

vičena. Sklep je bilo torej obnoviti, ne da bi bilo treba se pečati z vprašanjem, koliko je smatrati za dokazan obstoj volila z odločbo prejšnje pravde.

B. B.

f) Sklep o odmerjenih kazenskopравnih stroških, potrjen glede pravomočnosti, je izvršljiv šele dan po dostavitvi.

Izvršilno sodišče je dovolilo izvršbo in prodajo zavezančevih premičnin temeljem sklepa v zvezi s klicnega sodišča glede pravomočno odmerjenih kazenskopравnih stroškov, in sicer isti dan, ko je bil dotavljen zavezancu ta izvršilni naslov.

Rekurzno sodišče je ugodilo rekurzu zoper dovolitev izvršbe in zavrnilo predlog, ker je vložen prezgodaj. Iz spisov namreč sledi, da je bil vložen izvršilni predlog neposredno po dostavitvi izvršilnega predloga, kakor se to trdi v rekurzu. Kazenskopравni red nima določb glede roka, v katerem se mora opraviti plačilo zasebnopravne odškodnine, odnosno kazenskopравnih stroškov, določenih v razsodilu, oziroma sklepu. Zato velja v tem oziru rok §-a 409 civ. pr. r., torej štirinajstdnevni rok po pravomočnosti. (Glej odgovore k §-u 409. civ. pr. r.) Očividno je tukaj zamenjana pravomočnost z izvršljivostjo. Izvršilni naslov je sicer pravomočen, izvršljiv pa bo šele v 14. dneh po dostavitvi zavezancu.

Vrhovno sodišče je potrdilo in navaja v odločbi z dne 3. novembra 1910 R VI 341/10 te-le razloge:

Nazor rekurznega sodišča je napačen, če meni, da ima zavezanec za izpolnitev 14dnevni rok, ki je določen v §-u 409. civ. pr. r., to pa zaradi tega, ker ima odredba pravosodnega ministrstva k §-u 409. civ. pr. r., navedena od rekurznega sodišča, v mislih slično uporabo §-a 409. civ. pr. r. zgolj pri kazenskih razsodilih v adhezij-skem postopanju glede zasebnopravne odškodnine (§ 367. sled. k. pr. r.), kljub temu pa je opravičen izpodbijani sklep.

Ne glede na to, da se ne more prav določiti, je li bil vložen izvršilni predlog pred ali po dostavitvi razsodila o stroških, je bil predlog, vložen na dan dostavitve razsodila, vsekakor prezgoden. V dokaz, da je bil izvršilni predlog vložen prezgodaj, ni treba uveljavljati določbe §-a 409. civ. pr. r., ker zadošča določilo §-a 903.

obč. drž. zak., ki pripušča v izpolnitev obveze cel določeni dan. Kot dan v zmislu §-a 903. obč. drž. zak. pa se mora smatrati dan, katerega je bilo razsodilo dostavljeno zavezancu, ki je mogel izvedeti visokost svoji obveze šele ta dan. Tega dne torej zahtevajoči upnik ni imel pravice nastopiti z izvršilom, ker je imel zavezanec še cel dan čas za izpolnitev svoje obveze. Izvršilni predlog bi bil opravičen šele prihodnji dan.

Dr. Milan Gorišek.

B. Kazensko pravo.

a) Če potuje zagovornik po strankinem naročilu izven svojega stalnega mesta, mora sodišče (nasproti lastni stranki) potovalne stroške po zmislu §-a 395 k. pr. r. odmeriti, ne da bi preskušalo potrebnost potovanja in možnost namestovanja. Zagovorniku ne gredo pristojbine za izjavo, katero vloži pismeno, čeprav je bil v zmislu §-a 395 k. pr. r. vabljen k sodišču svojega kraja.

Obtoženec V. D. si je najel zagovornika, odvetnika iz L., za kazensko razpravo, pri kateri se je moral zagovarjati radi prestopka zoper varnost časti. Prišel je koncipient odvetnika, obtoženec je dal častno izjavo in bil na to oproščen. Odvetnik je zaprosil za odmero stroškov zastopstva in zaznamoval osobito stroške za zamudo 22 ur 44 K, za dijeto 8 K, za prenočišče 8 K in za potovanje 5 K.

V. D. je pri zaslišanju ugovarjal, da koncipientu ni bilo treba prenočevati ter je sicer karal le višino posameznih postavk. Okrajno sodišče je dalo odvetnika zaslišati in le-ta je izjavil, namesto, da bi prišel k sodišču v svojem kraju, kamor je bil poklican, s posebno vlogo na sodeče sodišče, da je V. D. zahteval pismeno, da naj ga on pri glavni razpravi zastopa, da je koncipient v kraju okrajnega sodišča prenočil, ker je imel drugi dan tam drugo razpravo, vsled česar mora V. D. polovico potovalnih stroškov trpeti. V tej izjavi je stavil odvetnik nadaljne zahtevke za študij spisov in za izjavo.

Okrajno sodišče je odmerilo le substitucijske stroške, stroškov izjave pa ni odmerilo, češ, odvetnik naj bi bil prišel k sodišču svojega kraja, kamor je bil klican na protokolarično izjavo; kakor zagovornik je bil zavezan, dati sodišču pojasnila, ni mu bilo pa treba napraviti vloge.

Prizivno sodišče je sklep prvega sodnika s pozivom na njegove razloge potrdilo.

Vrhovno sodišče pa je izreklo z odločbo z dne 4. decembra 1912 št. Kr II 438/12-4, da je bil z navedenima spodnjeinstančnima sklepoma kršen zakon v določbah §-a 395 k. pr. r.

Razlogi.

Sklepa obeh spodnjih sodišč kršita zakon v določbah §-a 395. k. pr. r. toliko, kolikor so se od odvetnika M-a zaznamovani, po neposrednem zastopanju pri glavni razpravi nastali in zaračunjeni gotovi izdatki (potovalni stroški, zamuda, prenočnina, hranščina) spoznali za nepotrebne in so se odvetniku odmerili le stroški za dve pismi radi namestovanja po odvetniku na kraju sodišča v znesku 3 K 20 h. Po zaslišanju v zmislu §-a 395 k. pr. r. je bilo ustanovljeno, da je stranka zahtevala neposredno poslovanje odvetniške pisarne M-a. Sodišču je bila vsled tega, kolikor gre za razmerje drja. M-a nasproti njegovi stranki, odvzeta pravica, preskušati potrebnost takega zastopstva in so bila sodišča primorana, da odmerijo od drja. M-a zaračunjene stroške. Pritožba je bila upravičena in bi se bili morali tudi stroški pritožbe, ki so bili zaznamovani, odmeriti.

Dr. M. D.

b) Ne bis in idem.

Na pritožbo c. kr. generalne prokurature v varstvo zakona je vrhovni in kasacijski dvor izrekel z odločbo 30. oktobra 1912 opr. št. Kr III. 179/12-4, da ste kršili zakon sodba okrajnega sodišča, s katero je bil C krivim spoznan prestopka po §-u 487 k. z. in obsojen zgolj po §-u 389 k. pr. r., da plača stroške kazenskega postopanja, ker se mu ni naložila kazen z ozirom na § 265 k. pr. r., kakor sodba vskljnega sodišča, ki je potrdila prvo sodbo; razveljavilo je sodbi in v zmislu §-a 259/3 k. pr. r. oprostilo C od obtožbe prestopka po §-u 487 k. z., ker je razžalil B.

Razlogi.

Dne 14. maja 1912 se je izjavil C glede neke tatvine: »Tega ni nikdo drugi storil nego A in B.« Zaradi tega je vložil A 17. maja 1912 tožbo proti C radi prestopka zoper varnost časti, ker ga je lažnjivo dolžil tatvine v družbi tatinskih tovarišev. Okrajno sodišče je C krivim spoznalo navedenega prestopka in ga obsodilo po §-ih 493, 261, 266 k. z. za 20 K v denarno globo, odnosno v 24urni

zapor ter v povračilo stroškov. Sodba je postala pravomočna, C je kaznen plačal.

Dne 1. junija 1912 pa je tožil tudi B radi iste dolžitve C-ja in okrajno sodišče ga je vnovič krivim spoznalo in ga obsodilo zgol po §-u 389 k. pr. r., da plača stroške kazenskega postopanja, dočim ni naložilo kazni z ozirom na § 265 k. pr. r. Vsklicno sodišče je to sodbo v celem obsegu potrdilo. Obtoženčev ugovor, da je ta kazenska stvar že odločena, ste odpravili obe stopnji s to utemeljitvijo, da se tiče prvi krivdorek žalitve A, drugi pa, ker je bil žaljen B, vsled česar prva obsodba ni uničila pravice, da toži tudi drugi zasebni obtožitelj.

Sodba, ki je iztekla na zasebno obtožbo B, pa krši zakon.

V obeh slučajih je bil C obsojen radi iste dolžitve. V obeh slučajih ste bile identični obtoženčeva oseba in dejanja. Nasprotovalo je torej vnovičnemu pogonu to, da je obtoženec obsojen s prvo navedeno sodbo radi dejanja, ki je bilo v obeh slučajih enako. Dasi ni izrečno uravnan niti v kazenskemu zakonu, niti v kazensko-pravdnem redu slučaj, kadar se snide več za tožbo upravičenih glede istega dejanja, vendar izhaja iz določb §-ov 225, 528 k. z., kakor iz določil o obnovi kazenskega postopanja, da ni možno obsoditi nikogar d v a k r a t radi istega kazenskega dejanja razen v slučajih obnove. To, da je žalila pod obtožbo stavljena izjava dve osebi, je bilo pač vzrok za postanek samostojne pravice do tožbe za oba udeleženca, toda razžaljeni B, ki je pozneje nastopil kot obtožitelj, je mogel svojo pravico do tožbe izvrševati le tako, ko bi pristopil pravočasno kazenskemu postopanju, ki je bilo uvedeno na prejšnjo zasebno obtožbo. Izrečeni krivdorek pa je uničil tudi njegovo pravico do tožbe, izključena je bila vnovična obsodba radi istega dejanja. Vnovična obsodba je kršila kazenski zakon v §-u 528, kazenskopravdni red pa v določilih 20. poglavja.

D. B.

c) Zasebna odškodnina pri nezgodah v tovarniških in podobnih podjetjih. (§ 366 k. pr. r. — §§ 1324, 1325 obč. drž. zak. — § 46 zakona od 28. decembra 1887 drž. zak. št. 1 ex 1888.) Odločba kas. dvora z dne 18. decembra 1913 Kr II 72/13-4.

Okrajno sodišče je spoznalo krivim tovarnarja R. M. radi prestopka po §-u 335 kaz. zak. Kaznjivo opuščenje je obstojalo v tem,

da R. M. ni skrbel, da bi se vretena strojev (Transmissionswelle) v delalnici primerno zavarovala (§ 47 novele k obrtnemu redu z dne 8. marca 1885 št. 22 drž. zak.), vsled česar je neko vreteno prijelo delavko F. L. za lase ter jo telesno težko poškodovalo.

Sodišče je obsodilo R. M. v primerno kazen ter v plačilo zneska 300 K na bolnini ter zneska 60 K na odhodu zaslužka zasebni udeleženki F. L. Vsklicno sodišče je ta izrek le v toliko spremenilo, da je glede odhoda zaslužka (60 K) zavrnilo zasebno udeleženko povsem na civilno pravdno pot. Izreki glede zasebne odškodnine so v tem slučaju v protislovju z zakonito določbo §-a 46 zakona z dne 28. decembra 1887 št. 1 drž. zak. ex 1888.

Dognalo se je, da je bila delavka F. L. zavarovana pri bolniški blagajni ter tudi zoper nezgode, in da je tekom svoje bolezni, povzročene po omenjeni nezgodi, tudi dobivala zadevne podpore.

Po §-u 46 goraj navedenega zakona mora pa podjetnik le tedaj v slučaju nastale nezgode plačati zavarovanemu katerokoli odškodnino, ako je on (ali njegov zakoniti zastopnik) povzročil nezgodo *n a l a š č* ali *n a m e n o m a*. (Glede jamstva proti zavarovalnici prim. § 45 istega zakona.)

Glede na krivdorek je pa le mogoče govoriti o kulpoznem dejanju podjetnika R. M. in torej zasebni udeleženki ni bilo priznati nikake odškodnine.

Dr E. Pajnič.

Književna poročila.

Statuti primorskih gradova i općina. Bibliografički nacrt. Napisao dr. Ivan Strohaj, član dopisnik jugoslavenske akademije. — Izdala jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti potporom kralj hrv. slav. dalm. zemaljske vlade. U Zagrebu 1911. Knjižarnica jugoslavenske akademije. (Dioničke tiskare) (Djuro Trpinac). Cena 2 K.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu je že od svoje ustanovitve pod osobitim vplivom pokojnih znamenitih akademikov Vatroslava Bogišića, Jaromira Hanela in Frana Račkega posvečala veliko pozornost izdavanju bogatega pravno-zgodovinskega gradiva hrvatskega. Predno se je pričelo z izdavanjem, smatralo se je potrebno v svrhu pregleda bibliografično opisati „Spomenike i gradju za historiju prava na slavenskom jugu“. Zato je akademija